PRINCIPLES AND MORALITY IN TRANSYLVANIAN NOVELS

Marosfoi Eniko
PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: Literature, as mirror of life, is the perfect reflection of human psychology changes. I have the intention to show in this paper, that in literary works are set a long line of social norms, values, systems of connections and influences, literature portraying social reality, even when its object is to imitate the human inner world.

Keywords: inner world, norm, value, novel, social reality

Legătura între literatură şi societate este indiscutabilă, având în vedere caracteristica literaturii de forță modelatoare a societății. Literatura este oglinda fidelă a conoașterii, a sentimentelor. Pe lângă transmiterea de idei şi informații concrete sau de conținut cognitiv, ea se străduie în a descifra derivațiile datelor şi judecății valorilor cu scopul de a lărgi sau de a menține sistemul emoțional al cititorilor în cadrul normelor acceptate sau acceptabile. În operele literare ne sunt înfățișate şirul lung de norme sociale, valori, sisteme de legătură şi de influență, literatura înfățișând realitatea socială, chiar şi atunci când obiectul ei este imitarea lumii interioare a omului.

Orgolii de Augustin Buzura este un roman al socialului, tema centrală fiind lupta fiinţei cu sine şi cu împrejurările care îl trădează, îl deformează şi îl pervertesc pe om. Protagonistul romanului aspiră spre liniște şi împăcare interioară şi se zbate cu întrebări la care nu primește răspuns. Doctorul Ion Cristian „Se simte încorsetat, amenințat şi asediat din toate părțile şi reacţionează ca un ins asediat: pentru a rezista, se organizează ca o redută. E prins într-o ţesătură complicată de relații şi de determinări. De aceea, e când ofensiv, când retractil. ... El oscilează între teama de a nu fi învins şi mândria de a nu fi întotdeauna învingător."[1]

Orgolii este romanul luptei dintre spiritualitate şi bestialitate, dintre perversitate şi raţiune, dintre personalitate şi lichele, dintre ipocriți şi cinstiți, confruntarea între păstrarea valorilor şi agresivitatea primară a spiritului şi moartea psihică. Protagonistul Ion Cristian, medic, cercetător, parcurge treptele devenirii ca victimă a sistemului, dat fiind că operează un rănit, fără a ţine cont de aspiraţiile politice ale acestuia. El fiind doctor, are obligaţia de a vindeca, dar acest fapt nu-l disculpă în faţa autorităţilor, este acuzat de complicitate cu banda lui Sterian şi dus în închisoare. Aici se întâlnește cu unul dintre „călăii" săi, anchetatorul Varlaam. În fața acestui torționar al sistemului se dovedește a fi un ins cu o integritate de nezdruncinat, mai bine se lasă chinuit decât să recunoască ceea ce nu a făcut. Se desfăşoară o luptă pe toate fronturile între anchetator şi doctor, se confruntă atât psihic cât şi fizic, amândoi ținându-se cu îndârjire de adevărul propriu. Câştigător din această bătălie nu iese niciunul dintre ei, fiecare pierde pe linia sa mai slabă de apărare, doctorul Cristian pe plan fizic iar adversarul său pe plan psihic.

Ceea ce îl marchează profund pe Cristian în acest episod al vieții este confruntarea şi dezamăgirea cauzată de vechiul prieten, Redman. Nu bătăile sau chinurile îl preocupă cel mai mult, ci gândul că a fost trădat, acuzat de cineva în care credea, căruia îşi plângea suferințele, îi

[1] Ion Simuţ, „Romanul conştiinţei etice", prefaţă la romanul lui Augustin Buzura, „Orgolii", Editura Art, Bucureşti, 2008, p. 9.

BDD-A23251 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:35 UTC)

relata planurile, visele. Cristian, fiind om al principiilor, este profund deziluzionat, se simte înșelat în cel mai nedrept mod posibil. Nu înțelege fapta, nu-i vede rostul și cauza. Peste ani, când se reîntâlnesc reușește să-i adreseze întrebările chinuitoare dar răspunsurile nu-l liniștesc, îl zbuciumă și mai tare. Din punctul lui de vedere este inacceptabil ca un om să-și abandoneze principiile, să renunțe la legile conduitei morale doar pentru afirmare socială, pentru ascensiune, pentru putere. „După mine, mai catastrofală chiar decât un război mi s-a părut a fi pervertirea ideilor. Niciuna rămasă întreagă, niciuna nealterată, nesmintită.”[2] Una dintre posibilele explicații ale faptei lui Redman este că omul simplu, integrat într-o grupare, își găsește auto-justificare în ideea că și liderii grupului trăiesc și acționează după filozofia lui de viață, deci această idee este recunoscută și necesară în vederea accensiunii, ca urmare este acceptată și considerată bună. Scopul oamenilor slabi, cu minim de respect de sine de cele mai multe ori, este obținerea distincțiilor, doar că aceste scopuri sunt superficiale, nedemne de persoanele cu adevărat gânditoare și ca urmare sunt neacceptate de doctorul Cristian.

Aceeași întâmplare ne este povestită și din punctul de vedere al „călăului nr. 2”, Redman. Diferența în amănunte nu este atât de mare încât să nu se poată decide cu siguranță dacă atitudinea doctorului, și după ani lungi, este drept, dacă nu a exagerat cu acuzațiile aduse prietenului din tinerețe. Profesorul Cristian, fiind om al rațiunii, ca un ins care „nu poate ierta nicio incorectitudine”[3], a cărui filozofie conducătoare a vieții este adevărul și cinstea, nu se lasă condus de sentimente și cu logică necruțătoare anulează încercările lui Redman de a-și explica faptele. Într-un final numai mila îi mai rămâne doctorului ca sentiment față de acest om decăzut, pentru că, având în vedere că scopul final în favoarea căruia acționăm izvorăște din inițiativa și decizia noastră, ambiția nu se acceptă ca și circumstanță atenuantă.

În roman avem dovada nimicirii sistematice, voite a relațiilor interumane, destrămarea și distrugerea valorilor, pervertirea ideilor constructive, sănătoase, bune. Prin amenințări mocnite, prin șantaj, prin apelare la conștiință sau menționarea familiei sau a altor lucruri importante, se trezește sentimentul fricii și al nesiguranței personale, ajungând astfel la rezultatul dorit ca trădare, compromitere sau convingere. „Oricât de tari sentimente ai avea, mizeria și frica le temperează, le schilodesc; ele nu lasă loc gândurilor, dragostea, prietenia se atrofiază, dispar, vorbele își pierd sensul; nepăsarea ia locul revoltei ca să se dizolve și aceasta în umilință și depersonalizare.”[4] Persoana rămasă fără valori de bază se detașează de societate și devine vulnerabilă în izolarea impusă de nesiguranță. Se distrug astfel familii, prietenii, cum este și în cazul personajelor operei, cei doi, prieteni din timpul studenției, se transformă în dușmani neînduplecați.

Un aspect interesant psihologic și din punct de vedere al principiilor morale este relevat când Redman îi povestește lui Andrei cele întâmplate. Auzind relatarea evenimentelor prin prisma lui, parcă nici nu ne pare atât de vinovat. Însă, analizând faptele, pornind de la motivația lor, ni se arată un personaj obscur, călăuzit de principii întoarse pe dos, jalnice, nesimnificative și vorbele ca „am văzut că nu găsește limbaj comun cu propriul său copil, v-a sacrificat o dată, a neglijat-o pe Stela și pe tine”[5] lasă cititorul cu gust amar, ne readuce cu gândul la parșivenia servitorilor regimului. Încercarea lui Redman, fost procuror și profesor, de a influența părerea copilului despre propriul părinte, prin sugerarea unui comportament neadecvat față de familie,

[2] Augustin Buzura, „Orgolii”, Editura Art, București, 2008, p. 323.
[3] idem, p. 59.
[4] idem, pp. 228-229.
[5] idem, pp. 179-180.

BDD-A23251 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:35 UTC)

prin inspirarea neadevărului, este dovada unui comportament josnic, degradant, însă necesar pentru avansare în carieră.

Acest procedeu, de a împroșca cu noroi ideile sau principiile consacrate, este una dintre metodele psihologice folosite de regim pentru a înstrăina omul, pentru a-l alunga în singurătate, în neîncredere. Astfel, omul, afectat psihic și comportamental prin teroarea atât politică cât și morală, schimbat în mentalitate prin deformarea principiilor, a valorilor tradiționale ca patriotism, respect față de familie, față de religie, demnitatea umană, prețuirea cuvântului dat și a comportamentului cu „coloana dreaptă", își pierde respectul față de principii, de valori, de sine. Prin sugerarea permanentă a sentimentelor de umilință sau culpă socială, se ajunge la formarea maselor, grupurilor fără spirit de apartenență, guvernați de nevoile și interesele primare, ușor influențabile. „Moartea psihică apare pe neobservate și se instalează trainic, uneori definitiv."[6]

Secvențele pregătiri alegerii rectorului sunt și ele mărturii scrise ale principiilor pervertite și degradate. Altă cauză, alte efecte, dar același istoric. Unii își propun un scop și își aleg mijloacele. În cazul acesta, al profesorilor, doctorilor, academicienilor Instituției, Buzura denunță barbarismul originar existent în fiecare. Cei care acționează după zicala „scopul scuză mijloacele" sunt puși în opoziție cu cei cu adevărat inteligenți, morali, principiali. Profesorul Codreanu, al treilea pe lista candidaților, dorind cu orice preț ascensiunea, gândește la rândul lui: „Dacă se vor neutraliza reciproc între ei, se va putea sugera ideea unui rector tânăr"[7] și urmărind numai scopul, nu și efectul, iscă împotriva academicianului Ion Cristian o adevărată campanie de discreditare.

Deşi este descris ca fiind un individ cu o vocaţie etică tranşantă, Cristian nu este şi un presonaj idealizat de scriitor. Stările de confuzie şi de dramă pe care le trăieşte acesta nu îi dau curaj să urmeze adevărul absolut aşa cum îşi doreşte. „Şi eu care voisem să urlu pur şi simplu, îmi amintesc precis asta, eu doream să ţip, să mă dezagreg, poate că niciodată nu fusesem mai umilit în proprii mei ochi decât atunci..."[8], recunoşte însuşi doctorul. Din cauza orgoliului, niciodată nu poate atinge momentul originar al raţiunii pure, absolute. Oscilația între a menține sau nu relația cu Vera Panaitescu, felul distant și nesigur cum vorbește cu Andrei, rușinea sau distanța forțată și voită față de Elvira, ne dezvăluie un om care totuși, într-un fel, este guvernat de sentimente.

Se poate observa o paralelă între operele lui Augustin Buzura, din perspectiva intervenţiei exteriorităţii, o intervenţie adesea, chiar cel mai des, brutală asupra personajului principal, care adesea este un simplu privitor, asupra căruia se răsfrâng acţiunile celorlalţi şi care suportă consecinţele. Spaţiile închise în epica lui Buzura ne pot apărea ca o exteriorizare a fiinţei tot atât de închis în sine ca şi camerele în care se poartă discuţiile care distrug sufletul, evocă amintiri nedorite, deşteaptă întrebări fără răspuns.

Un motiv central în roman este monologul interior. Acest tip de monolog îi_apare cititorului ca o confesiune a personajului, ca o căutare a răspunsurilor la întrebări fără răspuns, la probleme reale sau imaginare, ca o zbatere între real şi imaginar. Vizând personajul principal, Alex. Ştefănescu afirma că „Monologul interior este utilizat şi în romanul „Orgolii", dar nu ca unic procedeu narativ. Simţind adierea morţii, se gândeşte, în sfârşit, şi la sine, rememorând momente semnificative din biografia lui şi trecând în revistă diverse probleme de familie rămase nerezolvate."[9] Monologul interior ne dezvăluie personaje care sunt victime ale nereuşitei şi

[6] idem, p. 289.
[7] idem, p. 142.
[8] idem, p. 351.
[9] Alex. Ştefănescu, *La o nouă lectură- Augustin Buzura (II)*, în „România literară", nr. 32/2004

BDD-A23251 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:35 UTC)

complexelor proprii, care se zbat între compromisuri, dorinţa de confort social, mărturii ale inactivităţii intelectuale, încercări ale regăsirii sinelui.

Prin întreţeserea trecutului cu prezentul, evocarea evenimentelor din punct de vedere sociologic, autorul solicită citiorul la retrăirea dinamicii şi motivelor istoriei. Augustin Buzura în scrierile lui arată cititorilor suferinţa eternă, atemporală a fiinţei, soarta omului împrejmuit cu temeri, probleme, întrebări chinuitoare. Prozatorul construieşte o simetrie interesantă, atractivă şi eficace între sociografia realistă şi reprezentarea sufletului, privind adânc în interiorul eului. „Prozatorul, în buna tradiţie a spiritului ardelenesc (pe care îl continua), a investigat bolgiile morale ale conştiinţei personajelor sale, călăi şi victime, complici şi evazionişti, puternici ai zilei sau oameni obişnuiţi. Impactul de neşters al crimelor şi fărădelegilor comunismului asupra fizionomiei noastre morale, sociale şi culturale este ceea ce romancierul încearcă să surprindă şi să configureze în textele sale. [...] Nu relaţia prozatorului cu istoria este, prin urmare, esenţială în structura operei sale, ci cea cu elementul antropic. Din acest punct de vedere, romanele sale nu sunt numai o colecţie de psihologii (multe dintre ele, deviante), ci şi un bestiariu al lumii româneşti postbelice.”[10]

Conflictul doctorului cu lumea exterioară confirmă adevărul că lupta dintre puterile sociale ostile duce la modificarea ordinii valorilor. Doctorul Cristian experimentează cum dorința de avansare perverteşte valorile, cum prietenia se schimbă în invidie, cum dorința răsturnării raporturilor de ierarhie dă naştere lipsei de noblețe sufletească şi decăderii sau cum dezvinovățirea distruge relațiile omeneşti. Prins în capcana dorințelor de ascensiune ale lui Redman şi ale colegilor, se găseşte prins în labirintul lui Dedal. Rătăcit printre obsesiile, complexele, atitudinile fățarnice ale anturajului extrafamiliar, el caută, cercetează, dar nu găseşte calea de ieşire din impasul psihic cauzat de aceste forțe externe. Nu înțelege nici faptele, nici intențiile şi nici nu le poate accepta, devine prizonierul timpului trăit. Retragerea, dispariția lui sunt exteriorizarea revoltei tacite împotriva oamenilor şi implicit împotriva societății care permite risipirea caracterului nobil, frumos al omului.

Într-un cadru mai larg este zugrăvită, în romanul *Zarándoklás a panaszfalhoz* al lui Bálint Tibor, metamorfoza principiilor milenare. Între circumstanțele lumii schimbătoare, autorul urmăreşte relațiile umane, comportamentele bizare, tulburările psihice şi momentele în care valori precum familie, credință, bun simț sau prietenie se transformă în nonvalori. Cel care le promovează, personajul central al operei, Bárány, îşi motivează faptele, gândurile şi spusele prin viața proprie, o viață plină de lipsuri, de frustrări, de nevoi nesatisfăcute, fiind respins de societate din cauza invalidității lui. Chiar şi căsnicia eşuează, după cum se stinge în el şi credința în Dumnezeu. Dar, oare acei oameni care din motive exterioare lor se schimbă în fire, merg în iad sau merg prin iad? Le putem explica plauzibil faptele? Atât Redman cât şi Bárány trec printr-o schimbare a sinelui, schimbare declanşată de starea de nemulțumire față de viața lor socială. Zbătându-se amândoi din cauza unui complex de inferioritate pentru că nu se simt confortabili în societatea, în ambianta în care trăiesc, îşi găsesc ei modalitatea de a ieşi din această stare deprimantă. Singura lor vină constă în faptul că metodele găsite, care desfigurează principiile după care viețuieşte sau ar trebui să viețuiască omenirea, nu sunt cele ortodoxe. Pentru că prin distrugerea altor vieți nu se poate câştiga liniştea proprie. Cu toate că ideea călăuzitoare, de a ieşi, în cazul lui Bárány, din singurătate, iar în cazul lui Redman, din anonimat, este de înțeles, ei fac totuşi greşeala cea mai mare posibilă. Călcând ideile fundamentale în picioare, ei pervertesc toate valorile necesare statorniciei umane, sociale.

[10] Voncu Răzvan, *Turnanta „Recviem pentru nebuni şi bestii“, o cheie a operei lui Augustin Buzura*, în „Cultura”, nr.438/2013.

BDD-A23251 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:35 UTC)

Ro

Conturarea complexității personajelor, a acțiunilor lor și a consecințelor acestora solicită cunoștințe vaste de psihologie din partea scriitorilor, Buzura fiind în avantaj față de Bálint din cauza formației lui de psihiatru. El a reușit să pătrundă în cele mai adânci conexiuni ale psihicului, demonstrând prin figurile sale că orice conviețuire necesită colaborare, dragoste pentru aproapele, limbaj și voință comună. Una dintre virtuțile doctorului Cristian este că a avut puterea de a învinge nevoia primară de superioritate, ceea ce nu a reușit Redman și din care cauză, din prieten s-a transformat în călău, nimicind și anulând legăturile umane pozitive, constructive. Citind cartea, se poate presupune că acest personaj nu beneficiază de suportul nimănui, este singuratic, fără familie și fără prieteni.

Parafrazând ideea lui Martin Buber că „spiritul nu este în Eu, ci în relația dintre Eu și Tu”[11], individul devine o persoană cu însușiri sociabile numai prin relaționare cu un alt individ. Numai prin relație cu alți indivizi putem vorbi de dialog, forma comunicării prin care progresează societatea și care are rolul cel mai important în formarea individualității. Niciunul dintre personajele discutate, nici Redman, nici Bárány nu pot intra într-un adevărat dialog cu o altă persoană, gândurile lor sunt mai degrabă expuneri, monologuri, ceea ce confirmă starea lor de însinguraţi, marginalizați, trăsături autoimpuse, având în vedere că amândoi au avut șansa și posibilitatea alegerii. Aflându-se în fața lui Ianus[12], ei au ales calea greșită, cea a răutății, a invidiei, a degradării morale.

Bárány, inițial, își duce zilele călăuzit de vocea și îndemnul lui Dumnezeu, pare a fi un om sfânt. Cu atât mai neașteptat vine întorsătura când el se revoltă împotriva a tot ce este bun, frumos sau pozitiv și declară că de acum încolo „aflaţi, eu voi fi noul Antihrist. Căci v-am zis doar: nu e bine ca omul să rămână singur, fiindcă în însingurare îşi va stârni îndrăzneala, îşi va aţâţa pohtele, îşi va înteţi mânia. Asupra mea toate astea s-au împlinit, păziţi-vă dar de mine.”[13] Eșecul social permanent îl transformă într-un renegat. Trist este că își va transpune ideile în fapte și va otrăvi cu ele și sufletul fiului lui. Va deveni o persoană care trăiește călăuzit de idei și principii decăzute, autoimpuse, care vor avea drept consecință probleme sociale grave, exteriorizate în relațiile sale interumane. Manifestând interes exagerat după legăturile umane extreme, forțând relația dintre victimă și călău, oscilând între raporturile ciudate de dominație și de subordonare, personajul ne apare când înfiorător, când grotesc, când trivial sau respingător și totodată comic. Nu lipsește umorul negru din construcția figurii lui Bárány și nu numai a lui, în roman prind viață povești ale unor figuri bizare, respingătoare, oferind o viziune prea crudă, negativă asupra omului, punând pe scenă cavalcada celor care suferă și care cauzează suferință, a celor care umilesc și care sunt umiliți. Astfel de asocieri conferă romanului și personajelor sale un aer șocant, provocator.

Viața interioară și cea socială a personajelor întăresc reciproc lumea romanului: structurile sociale oferă substratul necesar dezlănțuirii instinctelor și totodată ele sunt cauza pentru care soarta indivizilor, care se opun figurilor grotești, să fie pecetluite. Desfigurarea pincipiilor și existența socială din anii ’50 ni se arată prin exagerarea trăsăturilor negative, prin faptele descrise în mod extrem de naturalist și controlate instinctiv. O societate normală nu ar lăsa exteriorizarea unor astfel de caractere și comportamente, însă Bálint ne descrie cazuri extreme. Dacă dorim să

[11] Martin Buber, „La vie en dialogue”, Editura Aubier, Paris, 1938, p. 33.
„… l’esprit est pas Moi, mais la relation entre Je et Tu” (trad. ns.)
[12] Ianus: zeul porților, al alegerii căii de urmat, al începutului și al sfârșitului în mitologia romană
[13] Bálint Tibor, „Zarándoklás a panaszfalhoz”, Editura Kriterion, Bucureşti, 1978, p. 98.
„úgy tudjátok meg, én leszek az új Antikrisztus. Mert ugye mondtam néktek: nem jó az embernek egyedül maradnia, hisz akkor köszörüli merészségét, ingerli kéjvágyát, ösztökéli haragját. Rajtam mindez beteljesedett, őrizkedjetek hát tőlem.” (trad.ns.)

BDD-A23251 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:35 UTC)

judecăm romanul, trebuie să luăm în considerare menirea literaturii de a evidenția prin fapte extraordinare adevărul omenesc, pentru că în spatele fiecărei acțiuni se află lucruri foarte simple, esențiale: durere și dragoste, răutate și brutalitate, revoltă și dor, toate sunt foarte comune, umane.

O regulă a creației artistice este de a reda adevărul omenesc, de a arăta și cele mai mari adâncimi ale sufletului, ale personalității individului, până dincolo de extremități. Bálint respectă această normă nescrisă, aducând astfel la viață personaje comico-grotești, prin care ne arată și ne atenționează, până unde poate ajunge omul și societatea, dacă se dezice de valori, de principii, de morală.

Fiecare om trăiește în context social, fiecare om a avut copilărie. A te naște undeva nu este merit sau glorie, ci este fatalitate. Fiecare decide singur ce face cu această moștenire, cât păstrează și ce clădește din ea. Anii dintre cele două războaie mondiale și cei de după al doilea război mondial nu au adus liniște. Dimpotrivă, frica s-a intensificat într-o măsură de neînchipuit. Sistemele politice s-au schimbat, dictaturile și-au cerut dreptul la conducere. În țara noastră, comunismul, socialismul, oricum s-ar numi, au adus vremea terorii statale și a cruzimii „legalizate". În această perioadă, oricine putea deveni inamicul poporului. Oameni nevinovați erau răpiți, ținuți secret, în timp ce răpitorii sau călăii scandau lozincile transformărilor sociale, economice. S-a eliminat „inamicul intern", „reacția clericală" și înainte de toate, chiaburii care exploatează țărănimea muncitoare. Cei găsiți periculoși erau evacuați din locuința lor, mutați din casa lor, deportați sau duși în tabere de muncă forțată. Toate acestea fără sentințe definitive și totuși în concordanță cu legislația în vigoare.

Aceste fapte și consecința lor asupra societății, comunităților sau indivizilor a_devenit tema generală a operelor literare, fiind problemele cele mai grave ale țării, ale populației indiferent de naționalitate, origine, stare financiară sau genealogie. Temele dominante ale literaturii, atât ale prozei cât și ale liricii, constituie și azi fenomenele instinctuale negative, majoritatea creațiilor fiind diagnoza impersonală a stilului de viață, a tribulațiilor umane prezentate obiectiv. Cei care se confruntă cu tulburări de personalitate, parcă dintr-o criză ajung în cealaltă, legăturile lor familiale sau de prietenie sunt complicate și furtunoase, cu greu își găsesc ocupația liniștitoare, întreg modul lor de viață pare autodestructiv, se scufundă într-o adâncă autocompătimire și nefericire.

Evenimentele psihologice ni se revelează prin monolog interior și ne dezvăluie lumea ascunsă, interioară, inconștientă a omului. Operele și personajele trebuie văzute prin prisma acestei lumi. Faptele personajelor fiind ghidate mai ales instinctiv, acești inși pot fi ierați de efectele acțiunilor lor. De aceea, citindu-le, romanele discutate ni se par triste și grave. În fiecare operă există o anumită tentă de a scuza personajele negative și de a învinovăți pe cele pozitive, pentru că aceste opere prezintă drame atât sociale cât și psihologice, sunt expresia tragediilor forțelor interne, a înjosirii umane drept consecință a înjosirii sociale. Ne sunt prezentate legăturile și interacțiunile nedreptății umane și sociale.

Bibliografie:

Ion Simuţ, „Romanul conştiinţei etice", prefaţă la romanul lui Augustin Buzura, „Orgolii", Editura Art, Bucureşti, 2008,

Augustin Buzura, „Orgolii", Editura Art, București, 2008

BDD-A23251 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:35 UTC)

Alex. Ştefănescu, *La o nouă lectură- Augustin Buzura (II)*, în „România literară”, nr. 32/2004

Voncu Răzvan, *Turnanta „Recviem pentru nebuni şi bestii“, o cheie a operei lui Augustin Buzura*, în „Cultura”, nr.438/2013

Martin Buber, „La vie en dialogue”, Editura Aubier, Paris, 1938

Bálint Tibor, „Zarándoklás a panaszfalhoz”, Editura Kriterion, Bucureşti, 1978

BDD-A23251 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:35 UTC)